

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเลือกรูปแบบการออม :
กรณีศึกษา ลูกค้าของธนาคารกรุงไทย สาขาเซ็นทรัลแอร์พอร์ตเชียงใหม่
The Relationship Between Financial Literacy Competencies
and Saving Type Selection : A Case Study of Customers of Krungthai Bank ,
Central Airport Chiangmai Branch

อนุสรรา สุภา*¹และ ภารวี มณีจักร²และ วรพล ยะมะกะ
Anutsara Supa and Paravee Maneejuk and Woraphon Yamaka

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับทักษะทางการเงินของลูกค้าธนาคาร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะทางการเงินของลูกค้าธนาคาร รวมถึงวิเคราะห์ผลของระดับทักษะทางการเงินและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้าธนาคาร เพื่อให้สามารถแนะนำผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารให้แก่ลูกค้าได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ดี และช่วยส่งผลให้ลูกค้าของธนาคารมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ทั้งนี้ได้มีการใช้แบบสอบถามในการสำรวจทักษะทางการเงินปี 2559 ซึ่งสอดคล้องกับชุดคำถามมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินที่ใช้ในการเก็บสำรวจกลุ่มลูกค้าจะอ้างอิงต้นแบบจาก OECD (2011) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่มีการปรับปรุงคำถามและวิธีการคำนวณจากฉบับปี 2553 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple Linear Regression) และแบบจำลองการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกออมเงินในบัญชีเงินฝากและมีระดับคะแนนทักษะทางการเงินในระดับสูง โดยมีระดับคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับสูง ในขณะที่คะแนนด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนทักษะทางการเงินของลูกค้าธนาคาร คือ อาชีพ คะแนนทักษะทางการเงินที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการออม ได้แก่ คะแนนด้านความรู้ทางการเงิน และคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการออม ได้แก่ อายุ อาชีพเจ้าของกิจการและระดับรายได้ต่อเดือน

คำสำคัญ : การออม รูปแบบการออม ทักษะทางการเงิน ลูกค้า ธนาคาร

Abstract

The purposes of this independent study are to assess the financial literacy competencies of bank customers, to study the relationship between individual factors and financial literacy competencies, to analyze the results of the levels of financial literacy competencies and individual factors affecting saving type selection. Therefore the study can provide more suggestions relates to the financial products of the bank to customers, Also, to create better financial decision-making and financial health to customers . This research is conducted the financial literacy competency survey in 2016. The questionnaires are conformed with the standard set of financial knowledge questionnaires for the survey of customers. The questionnaire's design is based on OECD (2011 and the Bank of Thailand (2016 , in which the questions and calculation are adjusted from 2010. Then, the data are analyzed in order to assess the overall financial literacy competencies by using statistic program. The relationship between individual factors and financial literacy competencies are analyzed by using the multiple linear regression model. The results of the levels of financial literacy competencies and individual factors affecting saving type selection are analyzed by using logistic regression model.

The findings revealed that most customers choose to save in the savings account. The level of their financial literacy competencies is high. Their financial behaviors and attitudes are high. Their financial knowledge is moderate. According to the analysis, the individual factor relating to the scores of financial literacy competence is the occupation. The scores of financial literacy competencies affecting to the saving selections are financial knowledge score and financial behavior score. The individual factors affecting to the saving selections are age, occupation as an entrepreneur, and monthly income.

Keywords: Saving, Saving Type, Financial Literacy , Customer, Bank

* Corresponding author. E-mail: anutsara.supa@gmail.com

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² อาจารย์ ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่มาและความสำคัญ

การออม ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับภาพรวมของประเทศและในภาคครัวเรือน โดยถือเป็นกลไกสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนประเทศ ประกอบด้วย เงินออมภาคครัวเรือน เงินออมภาคธุรกิจเอกชน และเงินออมภาครัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญสำหรับการลงทุนของประเทศในระดับครัวเรือนการออมเงินมีความสำคัญในการประกันความมั่นคงในอนาคตของผู้ออมและครอบครัว จากข้อมูลรายงานการออมภาคครัวเรือนของไทยไตรมาสที่ 3 ปี 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำโครงการ “สำรวจพฤติกรรมการออมและการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน” พบว่ามีการวางแผนเก็บออมอย่างจริงจังค่อนข้างน้อย หลายครัวเรือนยังคงมีความไม่แน่นอนในการจัดสรรเงินออมและยังมีความกังวลกับการเก็บออม ซึ่งอาจจะเกิดจากหลายๆปัจจัย เช่น ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น หรืออาชีพยังไม่มี ความมั่นคงพอที่จะวางแผนการออม อีกทั้งยังพบปัญหาว่าครัวเรือนทั่วประเทศประสบปัญหาเงินไม่พอใช้ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแม้ว่าในปัจจุบันภาครัฐจะให้ความสำคัญและมีการสนับสนุนให้เกิดการออมของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการออกนโยบายต่างๆ แต่ก็สะท้อนว่ายังไม่สามารถแก้ปัญหาได้มากนัก

นอกจากนั้นยังมีการเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยของศูนย์วิเคราะห์วิจัย Customer Insights by TMB Analytics ธนาคารทหารไทย ที่ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการเงินของคนไทย พบว่าคนไทยส่วนใหญ่มีการออมที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าในปัจจุบันมีรูปแบบการออมเงินให้เลือกหลายรูปแบบ แต่คนไทยส่วนใหญ่ยังนิยมออมเงินด้วยการฝากเงินกับธนาคารที่ให้ผลตอบแทนต่ำ ทั้งนี้อาจเพราะการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินรูปแบบอื่นๆ มีความยุ่งยากและซับซ้อน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่จะออมและลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินประเภทอื่นๆที่ได้ผลตอบแทนมากกว่าแม้จะมีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น มีการกระจายทางเลือกการออมและการลงทุนหลายๆทาง และบริหารความสมดุลระหว่างอัตราผลตอบแทนที่ต้องการและความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ส่งผลให้การออมและการลงทุนเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

ธนาคารแห่งประเทศไทย ตระหนักถึงความจำเป็นในการเร่งส่งเสริมทักษะทางการเงินให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ได้ทำการสำรวจทักษะทางการเงินของคนในประเทศและได้นำเสนอรายงานที่ชื่อว่า รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559 เป็นการสำรวจตามแนวทางของ OECD โดยร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ (1) ความรู้ทางการเงิน (2) พฤติกรรมทางการเงิน และ (3) ทศนคติทางการเงิน ผลการสำรวจพบว่าค่าเฉลี่ยทักษะทางการเงินของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 61.0 โดยระดับคะแนนด้านความรู้ทางการเงินต่ำที่สุด เมื่อเทียบจากคะแนนทั้งสามด้าน เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมทักษะทางการเงินที่จำเป็นและเกิดการวางแผนการออมเงินที่มีประสิทธิภาพแก่คนทุกกลุ่ม ผู้วิจัยในฐานะพนักงานธนาคารที่ทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน จึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของลูกค้าธนาคารกับทักษะทางการเงินและความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับรูปแบบการออม เพื่อให้สามารถอธิบายได้ว่าลูกค้าของธนาคารมีระดับทักษะทางการเงินอย่างไร ทักษะทางการเงินใน

ด้านใดที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการออม และจะอย่างไรให้ลูกค้าหันมาออมมากขึ้น โดยมุ่งเน้นเพื่อเป็นการให้ความรู้ทางการเงินและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกค้าของธนาคารต่อไป ทั้งนี้ได้สังเกตเห็นว่าธนาคารกรุงไทยสาขาเซ็นทรัลแอร์พอร์ตเชียงใหม่ เป็นสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการทางการเงินทุกรูปแบบ มีลูกค้ามาใช้บริการจำนวนมากและมีกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินระดับทักษะทางการเงินของลูกค้าธนาคาร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะทางการเงินของลูกค้าธนาคาร
3. เพื่อวิเคราะห์ผลของระดับทักษะทางการเงินรวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้าธนาคาร

วิธีการศึกษา

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารกรุงไทย สาขาเซ็นทรัลแอร์พอร์ตเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 450 ราย (จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของ Taro Yamane กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ถึง เดือนกรกฎาคม 2562 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ(sex) อายุ(age) ระดับการศึกษา(edu)อาชีพ(occu) สถานภาพสมรส(marital) และระดับรายได้ต่อเดือน(income) ทั้งนี้การแบ่งฐานอาชีพในแบบสอบถามพิจารณาจากลักษณะงาน สวัสดิการ และที่มาของรายได้ การแบ่งฐานระดับรายได้ ใช้เกณฑ์เดียวกับแบบสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งอ้างอิงจากสมาคมวิจัยการตลาดแห่งประเทศไทยปี 2553

2.แบบสอบถามรูปแบบการออม ประกอบด้วย การออมในบัญชีเงินฝาก (S_1) และการออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก (S_2) ซึ่งประกอบไปด้วย การออมในหุ้น การออมในประกันชีวิต การออมใน LTF/RMF การออมในกองทุนรวม และการออมในอสังหาริมทรัพย์

3.แบบสอบถามในการสำรวจทักษะทางการเงินอ้างอิงต้นแบบจาก OECD (2011) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ประกอบด้วย คำถามทักษะทางการเงิน 3 ด้าน คือ คะแนนทักษะทางการเงินด้านความรู้ทางการเงิน (Know) คะแนนทักษะทางการเงินด้านพฤติกรรมทางการเงิน(Behavior) และคะแนนทักษะทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงิน (Attitude)

2. วิธีการศึกษา วิธีวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการศึกษา

ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 การประเมินระดับทักษะทางการเงินของลูกค้ายานยนต์

1. การวิเคราะห์ด้วยคะแนนเฉลี่ย คือ การชี้วัดระดับคะแนนทักษะทางการเงินด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต พร้อมทั้งคำนวณสัดส่วนร้อยละของคะแนนเต็ม เพื่อให้ทราบระดับคะแนนของทักษะในด้านต่างๆ

2. การวิเคราะห์ตามเกณฑ์สูง-ต่ำ โดยใช้เกณฑ์คะแนนของรายงาน OECD/INFE International Survey of adult Finance Literacy Competencies ประกอบการพิจารณาการกระจายตัวของช่วงคะแนนโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อชี้วัดการกระจายตัวคะแนนทักษะทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาคะแนนสูง-ต่ำ

เกณฑ์ (คะแนนเต็ม)	คะแนนต่ำ	คะแนนปานกลาง	คะแนนสูง
ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)	< 6	6 - 14	> 14
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	≤ 2	3 - 4	≥ 5
พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	≤ 2	3 - 5	≥ 6
ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)	< 2	2 - 3	> 3

ที่มา: จากการกำหนดเกณฑ์คะแนนของรายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, OECD, 2016. ประกอบการพิจารณาการกระจายตัวของช่วงคะแนน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

2.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะทางการเงิน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple Linear Regression) เนื่องจากเป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ประกอบด้วยตัวแปรตาม 1 ตัว และตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ซึ่งในการศึกษานี้กำหนดให้ตัวแปรตาม(F คือ คะแนนทักษะทางการเงิน และตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ สามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$F = a_0 + b_1 \text{sex} + b_2 \text{age} + b_3 \text{edu} + b_4 \text{occu} + b_5 \text{marital} + b_6 \text{income} + e \quad (1)$$

โดยที่ F = คะแนนทักษะทางการเงิน

sex = เพศ

age = อายุ

edu = ระดับการศึกษา

occu = อาชีพ

marital = สถานภาพสมรส

income = ระดับรายได้ต่อเดือน

a_0, b_i คือ พารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าโดย $i = 1, 2, 3, 4, 5$ และ 6

e คือ error term

2.3 การวิเคราะห์ผลของระดับทักษะทางการเงินรวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ายานาการ โดยใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ทำให้ค่าประมาณของตัวแปรตามอยู่ในช่วง 0 – 1 ภายใต้สมมติฐานว่า ความน่าจะเป็นของลูกค้าที่จะเลือกรูปแบบการออมในบัญชีเงินฝากหรือไม่ ขึ้นอยู่กับระดับของคะแนนทักษะทางการเงินรวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่กล่าวไปข้างต้น และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของแบบจำลอง ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อกำหนดสำคัญ คือ การเลือกทางเลือกใดๆ จะเป็นอิสระจากทางเลือกที่เหลือ กล่าวคือ การเลือกรูปแบบการออมเงินใดๆ ผู้เลือกต้องเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น โดยอาจเลือกรูปแบบที่มีสัดส่วนการออมมากที่สุด ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการออมเงินไว้ 2 รูปแบบ คือ การออมในบัญชีเงินฝาก (S_1) และการออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก (S_2) กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเลือกรูปแบบการออมที่มีสัดส่วนการออมมากที่สุดเพียงรูปแบบเดียวจากสองรูปแบบ จึงได้ตัวแปรตาม (S) คือรูปแบบการออมเงินที่เลือกออมมากที่สุด สามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$S_1 = a_0 + a_1 R_1 + a_2 R_2 + e \quad (2)$$

โดยที่ a_i คือ พารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า โดย $i = 1, 2$

e คือ error term

S คือ รูปแบบการออมเงิน

$S_1 = 1$ เป็นการออมในบัญชีเงินฝาก

$S_2 = 0$ เป็นการออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก

R_1 คือ เซตข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

sex = เพศ

age = อายุ

edu = ระดับการศึกษา

occu = อาชีพ

marital = สถานภาพสมรส

income = ระดับรายได้ต่อเดือน

R_2 คือ เซตคะแนนทักษะทางการเงินด้านต่างๆ ประกอบด้วย

Know = คะแนนทักษะทางการเงินด้านความรู้ทางการเงิน

Behavior = คะแนนทักษะทางการเงินด้านพฤติกรรมทางการเงิน

Attitude = คะแนนทักษะทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงิน

ผลการศึกษา

การศึกษาค้างนี้ ทำการศึกษาจากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารกรุงไทย สาขาเซ็นทรัลแอร์พอร์ตเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 450 ราย โดยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) รูปแบบการออม 3) การประเมินระดับทักษะทางการเงินของลูกค้านักค้า 4) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะทางการเงิน โดยใช้แบบจำลอง Multiple Linear Regression และ 5) การวิเคราะห์ผลของระดับทักษะทางการเงินรวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้านักค้า โดยใช้แบบจำลอง Logistic Regression

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง 270 ราย คิดเป็นร้อยละ 60 และเป็นเพศชาย 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 40

1.2 อายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41- 50 ปี จำนวน 88 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.60 ช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.40 ช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.20 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 61 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.60 และน้อยที่สุดคือช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 4

1.3 ระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 247 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.90 อันดับรองลงมา คือ ระดับประถมศึกษาจำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.20 ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.10 ส่วนระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.70 และน้อยที่สุด คือการศึกษาอื่นๆ หรือไม่รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาแต่ไม่ได้รับวุฒิที่เป็นอย่างเป็นทางการ เช่น การอบรมวิชาชีพระยะสั้น เป็นต้น จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.10

1.4 อาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาใช้บริการมากที่สุด คือ กลุ่มข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้าง/พนักงานบริษัท โดยมีจำนวนเท่ากันคือกลุ่มละ 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.90 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา/พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 104 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.10 เจ้าของกิจการ จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.80 และน้อยที่สุด คือ อาชีพอิสระ จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.30

1.5 สถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาใช้บริการมากที่สุด มีสถานภาพสมรส จำนวน 236 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.40 รองลงมา คือสถานภาพโสด จำนวน 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.90 และน้อยที่สุด คือ สถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.70

1.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาใช้บริการมากที่สุดมี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 33,000 บาท จำนวน 262 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.20 รองลงมา คือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 128 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.40 และน้อยที่สุด คือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 33,000 บาท จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.30

2. รูปแบบการออม

ตารางที่ 2 ข้อมูลจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรูปแบบการออมที่มีสัดส่วนมากที่สุดของลูกค้า

รูปแบบการออม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การออมในบัญชีเงินฝาก	328	72.90
การออมแบบไม่ใช่บัญชีเงินฝาก		
- การออมในหุ้น	5	1.10
- การออมในประกันชีวิต	68	15.10
- การออมใน LTF/RMF	3	0.70
- การออมในกองทุนรวม	38	8.40
- การออมในอสังหาริมทรัพย์	8	1.80
รวม	450	100.0

ที่มา:จากการคำนวณ

เนื่องจากในการศึกษานี้มีข้อกำหนดสำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างต้องเลือกรูปแบบการออม รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น โดยเลือกรูปแบบที่มีสัดส่วนการออมมากที่สุด ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการออมเงินไว้ 2 รูปแบบ คือ การออมในบัญชีเงินฝาก และการออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก ซึ่งประกอบไปด้วย การออมในหุ้น การออมในประกันชีวิต การออมใน LTF/RMF การออมในกองทุนรวม และการออมในอสังหาริมทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินในบัญชีเงินฝากมากที่สุดจำนวน 328 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.90 และออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก จำนวน 122 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.10 ประกอบไปด้วย การออมในหุ้น 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.10 การออมในประกันชีวิต 68 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.10 การออมใน LTF/RMF 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.70 การออมในกองทุนรวม 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.40 และการออมในอสังหาริมทรัพย์ 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.80 โดยเหตุผลที่ส่วนใหญ่เลือกออมในบัญชีเงินฝาก เนื่องจากสะดวกในการฝากถอน และเข้าใจง่าย ไม่มีความซับซ้อน ในขณะที่การออมรูปแบบที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก มีสภาพคล่องต่ำ และต้องเผชิญกับความเสี่ยง

3. การประเมินระดับทักษะทางการเงินของลูกค้าธนาคาร

ตารางที่ 3 ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับคะแนนทักษะทางการเงินตามเกณฑ์สูง-ต่ำ

ทักษะทางการเงิน (คะแนนเต็ม)	เกณฑ์เปรียบเทียบระดับคะแนน			คะแนนที่ได้
	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง	
ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)	< 6	6 - 14	> 14	15.32
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	≤ 2	3 - 4	≥ 5	4.57
พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	≤ 2	3 - 5	≥ 6	6.44
ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)	< 2	2 - 3	> 3	4.31

ที่มา:จากการคำนวณ

โดยรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับคะแนนทักษะทางการเงินในระดับสูง คือ 15.32 คะแนน จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 72.95

คะแนนด้านความรู้ทางการเงิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับคะแนนทักษะทางการเงินด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65.29 จากคะแนนเต็ม โดยคำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด คือ การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ และคำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด คือ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น

คะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับคะแนนทักษะทางการเงินด้านพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับสูง คือ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 6.44 คะแนน จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.56 โดยพฤติกรรมที่ทำได้ดีมากที่สุด คือ การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ และพฤติกรรมที่ทำคะแนนได้น้อยที่สุด คือ การตัดสินใจทางการเงินและการจัดสรรเงินก่อนใช้

คะแนนด้านทัศนคติทางการเงิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับคะแนนทักษะทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับสูง คือ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.20 โดยทัศนคติที่ลูกค้าได้คะแนนมากที่สุด คือ ไม่เห็นด้วยกับการมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต และทัศนคติที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ไม่เห็นด้วยกับการมีเงินต้องรีบใช้ 4.30 คะแนน

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะทางการเงิน

ตารางที่ 4 ข้อมูลแสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะทางการเงิน

ตัวแปร	Estimate	S.E.	t - value	Pr(> t)
(Intercept)	13.3052	0.9784	13.600	<0.0000***
เพศ	-0.3543	0.2409	-1.471	0.1421
อายุ	-0.0124	0.0127	-0.981	0.3274
ระดับการศึกษา	0.2138	0.1419	1.507	0.1326
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1.8469	0.4464	4.137	0.0000***
เจ้าของกิจการ	1.9193	0.4671	4.109	0.0000***
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัท	1.1079	0.4160	2.663	0.0080***
อาชีพอิสระ	0.8556	0.4387	1.950	0.0518*
ระดับรายได้ต่อเดือน	0.4211	0.2676	1.574	0.1163
สถานภาพโสด	0.3442	0.5305	0.649	0.5168
สถานภาพสมรส	-0.0092	0.4477	-0.021	0.9836

ที่มา:จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ‘***’ , ‘**’ , ‘*’ หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 , 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการถดถอย จะทำการแปลผลโดยพิจารณาจากค่า p-value ซึ่งจากผลการประมาณพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลทักษะทางการเงิน คือ อาชีพ โดย อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจทำให้คะแนนทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้น 1.85 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับสูง มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินเป็นอย่างดี อาชีพเจ้าของกิจการมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อคะแนนทักษะทางการเงิน กล่าวคือ อาชีพเจ้าของกิจการทำให้คะแนนทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้น 1.92 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 กลุ่มลูกค้าดังกล่าวจัดเป็นลูกค้าที่มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถทั้งในแง่การบริหารธุรกิจและการบริหารจัดการทางการเงิน โดยจะมีการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัท เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะทางการเงินสูงพอกับกลุ่มอื่น จากการวิเคราะห์พบว่า เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อคะแนนทักษะทางการเงิน กล่าวคือ อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัท ทำให้คะแนนทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้น 1.11 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 อาชีพอิสระแม้จะไม่ได้มีหน่วยงานที่สังกัดที่แน่นอนที่คอยสนับสนุนความรู้และทักษะทางการเงินเหมือนอาชีพอื่น แต่ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสื่อต่างๆทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่สามารถนำมาพัฒนาทักษะทางการเงินได้ จากการวิเคราะห์พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อคะแนนทักษะทางการเงิน กล่าวคือ อาชีพอิสระ ทำให้คะแนนทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้น 0.86 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.10

5. การวิเคราะห์ผลของระดับทักษะทางการเงินรวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ายานาการ

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Logistic Regression พบว่า ผลของคะแนนทักษะทางการเงินที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ายานาการ ได้แก่ คะแนนด้านความรู้ทางการเงิน และคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ายานาการ ได้แก่ อายุ อาชีพเจ้าของกิจการและระดับรายได้ต่อเดือน และจากการประมาณค่า Marginal Effect สามารถอธิบายผลของระดับทักษะทางการเงินรวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ายานาการ ได้ดังนี ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่า Marginal Effect

ตัวแปร	dy/dx	S.E.	z	P> z
เพศ	0.0550	0.0410	1.3407	0.1800
อายุ	-0.0139	0.0023	-6.0583	0.0000***
ระดับการศึกษา	0.0305	0.0245	1.2490	0.2117
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.0577	0.0763	0.7562	0.4495
เจ้าของกิจการ	0.2075	0.0881	2.3560	0.0185*
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัท	0.0628	0.0732	0.8581	0.3908
อาชีพอิสระ	0.0637	0.0623	1.0219	0.3068
ระดับรายได้ต่อเดือน	-0.1987	0.0442	-4.4938	0.0000***
สถานภาพโสด	0.0066	0.0861	0.0772	0.9385
สถานภาพสมรส	0.0408	0.0713	0.5724	0.5671
คะแนนด้านความรู้ทางการเงิน	-0.0452	0.0165	-2.7344	0.0063***
คะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน	-0.0351	0.0152	-2.2999	0.0215**
คะแนนด้านทัศนคติทางการเงิน	0.0459	0.0310	1.4778	0.1395

ที่มา:จากการคำนวณ

หมายเหตุ : '***' , '**' , '*' หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 , 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า อายุ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับโอกาสในการเลือกรูปแบบการออมในบัญชีเงินฝาก กล่าวคือ เมื่อลูกค้ายานาการมีอายุน้อย โอกาสที่จะเลือกออมในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องตามหลักความจริง เกี่ยวกับการเลือกรูปแบบการออมเงิน เนื่องจากคนเราจะมีศักยภาพในการออมเมื่อมีอายุที่เหมาะสม เมื่ออายุยังน้อย กำลังทรัพย์น้อย ความรู้และประสบการณ์ในการออมยังน้อย การเลือกรูปแบบการออมจึงอาจยังไม่มีความจริงจังกมากนัก ซึ่งเมื่ออายุมากขึ้น มีความรู้มีศักยภาพ ก็จะแสวงหา เปรียบเทียบและเลือกรูปแบบการออมเงิน ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์มากที่สุด อาชีพเจ้าของกิจการ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับโอกาสในการเลือกรูปแบบการออมในบัญชีเงินฝาก กล่าวคือ หากลูกค้ายานาการที่ประกอบอาชีพเจ้าของ

กิจการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โอกาสที่จะลูกค้าเลือกออมในบัญชีเงินฝากจะเพิ่มขึ้น แม้จะเป็นที่ทราบกันดีว่า อาชีพเจ้าของกิจการ เป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างสูง น่าจะมีการออมเงินในรูปแบบอื่นที่น่าจะได้ผลตอบแทน สูงกว่าการออมเงินในบัญชีเงินฝาก แต่ด้วยในสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีความไม่แน่นอน การออมเงินใน รูปแบบที่ความเสี่ยงน้อย สามารถนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจได้อย่างคล่องตัว อาจเป็นทางเลือกที่กว่า ระดับ รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ในทางลบกับโอกาสในการเลือกรูปแบบการออมในบัญชีเงินฝาก กล่าวคือ เมื่อ ลูกค้ามีระดับรายได้ต่อเดือนต่ำ ก็มีโอกาที่จะเลือกออมในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก เมื่อลูกค้ามี รายได้น้อย ศักยภาพในการออมเงินก็จะน้อยตามไปด้วย ซึ่งการออมในรูปแบบที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก อาจต้องใช้ เงินในจำนวนที่มากและมีความเสี่ยงสูงกว่า การเลือกออมเงินในรูปแบบบัญชีเงินฝาก จึงเป็นทางเลือกที่ เหมาะสม และทำได้ง่าย

คะแนนด้านความรู้ทางการเงินและคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน มีความสัมพันธ์ในทางลบกับ โอกาสในการเลือกรูปแบบการออมในบัญชีเงินฝาก กล่าวคือ เมื่อลูกค้ามีระดับคะแนนด้านความรู้ทางการเงิน และคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินต่ำ มีโอกาที่จะเลือกออมในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการ ออมในบัญชีเงินฝากเป็นการออมขั้นพื้นฐานที่ง่าย เข้าใจง่าย ไม่มีความซับซ้อน ความเสี่ยงต่ำ เป็นรูปแบบการ ออมที่ลูกค้าถูกปลูกฝังและมีความคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็ก ในขณะที่เดียวกันอาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์ หรือ ให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการออมในรูปแบบอื่น จากสถาบันการเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีไม่มากพอ จึงทำให้ลูกค้ายังขาดความรู้และความมั่นใจในการเลือกรูปแบบการออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก อีกทั้งการออมใน บัญชีเงินฝาก เป็นการออมที่ไม่ต้องอาศัยการไตร่ตรองหรือตัดสินใจในการเลือกออมมากนัก เมื่อเทียบกับการ ออมประเภทอื่น

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา จากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารกรุงไทย สาขา เซ็นทรัลแอร์พอร์ตเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ขึ้นไป ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้าง/พนักงานบริษัท สถานภาพสมรส และมีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนอยู่ที่ 10,000 – 33,000 บาท กลุ่มตัวอย่างลูกค้าส่วนใหญ่เลือกออมเงินในบัญชีเงินฝากมากที่สุด คิด เป็นร้อยละมากถึงร้อยละ 72.90 และออมที่ไม่ใช่บัญชีเงินฝาก คิดเป็นร้อยละ 27.10 มีระดับคะแนนทักษะ ทางการเงินในระดับสูง คือ 15.32 คะแนน จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 72.95 โดยมีระดับ คะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านทัศนคติทางการเงิน อยู่ในระดับสูง คือ คะแนนด้านพฤติกรรมทาง การเงิน 6.44 คะแนน จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน และคะแนนด้านทัศนคติทางการเงิน 4.31 คะแนน จาก คะแนนเต็ม 5 คะแนน ตามลำดับ ในขณะที่คะแนนด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง คือ 4.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน จากการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนทักษะ

ทางการเงินของลูกค้ำ คือ อาชีพ ได้แก่ อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพเจ้าของกิจการ อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัท และอาชีพอิสระ ผลของคะแนนทักษะทางการเงินที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ำธนาคาร ได้แก่ คะแนนด้านความรู้ทางการเงิน และคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการเลือกรูปแบบการออมของลูกค้ำธนาคาร ได้แก่ อายุ อาชีพเจ้าของกิจการและระดับรายได้ต่อเดือน

2. ข้อเสนอแนะ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการยังมีระดับทักษะทางการเงินในด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการส่งเสริมให้มีการให้ความรู้ทางด้านการเงินอย่างจริงจังผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะช่องทาง Digital Platform ที่เป็นช่องทางที่สะดวกและสามารถเข้าถึงได้ตลอดทุกที่ทุกเวลา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะทางการเงินให้แก่ลูกค้ำกลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพิจารณาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการออม รวมถึงมีการศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างออกไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการออกแบบหรือแนะนำผลิตภัณฑ์ทางการเงินของสถาบันการเงินให้แก่ลูกค้ำได้อย่างเหมาะสมทั้งในด้านปัจจัยส่วนบุคคลและด้านทักษะทางการเงินของประชากรในแต่ละพื้นที่ เพื่อผลักดันให้การออมมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรณิกา วาระวิชณี.2560. ความรู้ทางการเงินและความอยู่ดีมีสุขทางการเงินพนักงานในสถาบันการเงินกรณีศึกษาจากพนักงาน ธนาคารไทยพาณิชย์. การค้นคว้าอิสระ (วท.ม.๗ สาขาวิชาการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กองยุทธศาสตร์และงานแผน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง.2561. ข้อมูลการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ
- ชานียะย์ ช่างวัฒนกุล.2559.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของประชาชน จังหวัดสตูล. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐารัจน์ หาญศรี. (2558). การออมของครัวเรือนฐานรากในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2562, จาก https://www.gsb.or.th/getattachment/8c5f36c4-a06e-492b-a7da-86e7066ff721/GR_report_save_detail.aspx
- ไทยพับลิก้า. (2561). รู้หรือไม่ !!! TMB สํารวจพฤติกรรมการเงินคนไทย ออมไม่พอ แถมเก็บเงินผิดที่ เหนือกินเที่ยว “Social มาก่อน ออมทีหลัง”. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2562, จาก <https://thaipublica.org/2018/06/tmb-financial-behavior/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย.2559. รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559. กรุงเทพฯ

- นพแสน พรหมอินทร์.2554. พฤติกรรมการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร
ลูกค่านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิภาพร อมรภิตติเมธี.2553. ปัจจัยกำหนดรูปแบบการออมของผู้มีรายได้ประจำ กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.
- บริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน). ม.ป.ป. วิธีออมเงินสบายๆ ชัวร์ๆ สำหรับมนุษย์เงินเดือน.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2562, จาก <https://www.krungthai-axa.co.th/th/how-to-saving>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.2561. **สังคมผู้สูงอายุ : นวัตกรรมพัฒนาเศรษฐกิจ,** ออนไลน์ :
<https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html>
- ภราดร ปรีดาศักดิ์.2548.เอกสารประกอบคำบรรยาย **วิชา ทฤษฎีราคาและวิภาคกรรม เรื่อง พฤติกรรมการ
 บริโภคข้ามเวลา.**กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศตวรรษ ท่าช้าง.2554.แบบแผนการออมของพนักงานสถาบันการเงินในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่.
 รายงานการวิจัยเศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543. บทความพิเศษ เรื่อง การออมช่วยพัฒนาชาติได้อย่างไร.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2562, จาก <https://www.ryt9.com/s/nesd/233200>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561. การออมภาคครัวเรือนของไทย ไตรมาสที่ 3 ปี 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 29
 เมษายน 2562, จาก [http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขารายได้/
 การออมภาคครัวเรือน/ไตรมาส_3_2561.pdf](http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขารายได้/การออมภาคครัวเรือน/ไตรมาส_3_2561.pdf)
- วิมลรัตน์ ศรีรัตนกุล.2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์.2561. **พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัด
 นนทบุรี.** สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิไลลักษณ์ ไทยอุตสาห์ และ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์.2531. การเร่งการออมของครัวเรือนในประเทศ.
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพฯ
- วิศกรณ์ ศิริวรรณ.2558. การวัดระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ. สถาบันบัณฑิตบริหาร
 ศาสตร์.
- อนงค์นุช เทียนทอง.2554. **พฤติกรรมและรูปแบบการออมของพนักงานสถาบันการเงินและข้าราชการใน
 จังหวัดอุดรธานี.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณ ภาณุพงษ์.2502. **หลักเศรษฐศาสตร์.**กรุงเทพฯ:ประชาสงเคราะห์.
- Adnan et al. 2014. Stock market literacy, trust and participation.

- Annamaria Lusardi and Olivia S. Mitchell. 2006. **Financial Literacy and Retirement Planning : New Evidence From the Rand American Life Panel.** Dartmouth College. USA.
- Ando, Albert, and Franco Modigliani. 1963. **The 'life-cycle' hypothesis of saving: aggregate implications and tests**, American Economic Review. 53(1), 55–84.
- Chiara. 2011. **Financial Literacy and the Demand for Financial Advice.**
- Duesenberry, James S. 1949. **Income, Savings and the Theory of Consumer Behavior.** Cambridge, MA: Harvard University Press, Cambridge.
- Financial Service Authority (FSA). 2005. **Measuring Financial Capability: an exploratory study.** June 2005
- Hallman, G. V., & Rosenbloom, J. 2000. **Personal financial management.** New Jersey: Kindle.
- Johan & Anna. 2012. **Gender, Stock Market Participation and Financial Literacy.**
- John Maynard Keynes. 1936. **The General Theory of Employment, Interest and Money.** London, 81 Macmillan and Co. P. 36.
- Lauren E. Willis. 2008. **Against Financial Literacy Education The money advice service (2013) , The Financial Capability of 15-17 year olds**
- Milton Friedman. 1957. **the Permanent-income hypothesis Journal of Economic Literature Vol. 30, No. 4 (Dec., 1992), pp. 2129-2132 : American Economic association.**
- OECD. 2011. **Education at a Glance 2011.** OECD Indicators, OECD Publishing.
- Ricardo et al. 1890. **Ricardian Equivalence Theorem**
- Robert M. Solow. 1956. **The Quarterly Journal of Economics.** Vol. 70, No. 1. pp. 65-94.
- Russell, G.J. & Petersen, A. 2000. **Analysis of Cross Category Dependence in Market Basket Selection.** Journal of SFB 649 Economic Risk Belief, 76 (3), 367–392.
- Van Rooij, M., Lusardi, A. & Alessie, R. 2007. **Financial Literacy and Stock Market Participation.** NBER. NBER Working Paper 13565. Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w13565.pdf>